

Rozšiřování NATO: nepodkročitelné podmínky pro vstup, struktura sil, základny

- CZ24 News | 19. listopadu 2022

USA/EU: V otázce rozšiřování NATO panuje široce rozšířená ignorance, která zasahuje jak „NATO-hatery“ na straně jedné, tak ale i „prozápadni politiky“ na straně druhé. Jde zejména o to, zda existují nutné podmínky, které musí splnit adept na členství aby vůbec směl vstoupit; a jak to po vstupu je se „základnami NATO“ na území nových členů. Pojďme se tomu podívat na zoubek.

Objektivní podmínky pro vstup

NATO má jasné a neobejitelné podmínky pro vstup, zakotvené v Severoatlantické chartě – a jednou z nich je, že adept na vstup do NATO nesmí být v aktivním konfliktu se svými sousedy ani vnitřní populací, a musí mít dořešené hranice. Jinak by totiž NATO zatáhl do svých historických konfliktů, což není přípustné, protože to nezvyšuje, ale naopak snižuje „severoatlantickou bezpečnost“. Článek 10 [Severoatlantické úmluvy](#) totiž říká:

Strany mohou, pokud jednomyslně souhlasí, pozvat k přistoupení k této Smlouvě jiný evropský stát, který je v pozici podporovat principy této Smlouvy a přispívat k bezpečnosti Severoatlantické oblasti.

To v praxi rozvádí a reguluje tzv. „[Studie o rozšiřování NATO](#)“ z roku 1995, která je oficiálně jedním ze [Základních Textů NATO](#) (neplést se „Zakládajícími“) a tedy nikoli právně určující, ale *interpretačně závazná*. Tento text NATO klade výslovné, konkrétní podmínky, jaké musí každý adept na členství splnit. Mezi nimi:

- urovnat jakékoli mezinárodní spory, ve kterých by byli zapojeni, mírovými prostředky takovým způsobem, aby nebyly ohroženy mezinárodní mír a právo (...)
- státy, které mají etnické rozepře nebo vnější územní spory, včetně iridentistických nároků, nebo mezinárodní soudní pře, musí vyřešit tyto spory mírovými prostředky ve shodě s principy OBSE. Vyřešení těchto sporů bude faktor v rozhodování, zda ten který stát bude přizván do Aliance.

Proto je vstup do NATO dlouhý proces, kdy každý nový adept dostane podrobný tzv. [Membership Action Plan](#). Oficiálně je MAP jen jakési vodítko, které má „pomoci“ adeptovi stát se členem. Oficiální dokument NATO ale [předeписuje obsah MAP](#) tak, že fakticky „pomáhá“ adeptům splnit pevné a závazné podmínky, stanovené Studií o rozšíření. Viz mj.:

V rámci MAP je od aspirantů očekáváno, že:

1. urovnají své mezinárodní spory mírovými prostředky;
2. předvedou závazek dodržovat vládu práva [primát práva] a lidská práva;
3. urovnat etnické spory, nebo vnější spory o území včetně iridentistických nároků či mezinárodních právních sporů, mírovými prostředky v souladu s principy OBSE; a

- usilovat o dobré sousedské vztahy;
- 4. ustanovit civilní a demokratickou kontrolu ozbrojených sil
- 5. vyvarují se hrozby silou jakýmkoli způsobem, který není v souladu s principy OSN

Takto se například Makedonie podle MAP musela přejmenovat na Severní Makedonii, aby upokojila svůj konflikt s Řeckem a byl jí dovolen vstup.

Struktura sil - komu NATO může rozkazovat?

NATO, narozdíl od Varšavské Smlouvy a EU, dokonale respektuje suverenitu členských států. Nejenže jsou všechna rozhodnutí přijímána konsensem, kde má každý člen absolutní právo Veta. Ale NATO nemůže používat ani rozkazovat žádným vojenským jednotkám členského státu, které nebyly NATO dobrovolně a oficiálně předány k dispozici.

V praxi to funguje dvojím způsobem. Buď může člen nějakou jednotku přímo vyčlenit do struktur NATO - tzn. předat ji z národní armády výhradně pro účely, řízení a použití NATO.

Nebo, což je častější, s NATO uzavře smlouvu, které jednotky národní armády by přešly pod velení NATO v případě aktivace Článku 5 Severoatlantické úmluvy, a za jakých přesně podmínek. Takto fungovalo velení NATO SHAPE (Supreme Headquarters Allied Powers Europe) po dobu Studené války - v míru všechny armády řídily jejich národní státy, ale přitom byly dobrovolně podmíněně vyčleněny pod celoevropské velení NATO v případě, že by vypukla Třetí světová.

Je ale možné si ponechat výhradní suverénní řízení nad svou armádou s s NATO pouze koordinovat. Jak shrnuje Studie o rozšíření:

Spojenci mohou přispívat ke kolektivní obraně NATO třemi způsoby.

Plným zapojením do integrované vojenské struktury jako i integrovaného kolektivního obranného plánování.

Nečlenstvím v integrované vojenské struktuře, ale plnou účastí v integrovaném kolektivním obranném plánování společně s řadou smluvních dohod ohledně spolupráce s integrovanými vojenskými strukturami [NATO] v jistých ohraničených oblastech.

Nebo neúčastí v integrovaných vojenských strukturách ani kolektivním obranném plánování, ale omezenější spoluprací s integrovanými vojenskými strukturami na základě dohod mezi Náčelníkem Obrany a Hlavními Veliteli NATO (MNC).

„Náčelník obrany“ je univerzální označení NATO pro vrchního vojenského velitele jednotlivých členských států, u nás odpovídá Náčelníkovi generálního štábu).

Nových členů se toto týká beze změny. Studie o rozšíření NATO potvrzuje:

Noví členové by se měli účastnit aliančních silových struktur. Jak toho dosáhnou může vyžadovat zvážení ohledně: zda by měli vytvořit nové, speciálně vycvičené jednotky schopné posílit síly NATO nebo být posíleny silami NATO; předpřipravený materiál v kritických oblastech; jak zajistit, že je infrastruktura adekvátní pro splnění plánovaných úkolů; a zda je potřeba zlepšit strategickou a operační mobilitu.

(Předpřipravený materiál je americký koncept „pre-positioned stocks“, kde je v rizikové oblasti sklad munice a vojenské techniky bez posádek, protože posádky by byly dopraveny narychlo letecky teprve v případě eskalace hrozby. Dnes se jedná například o zakonzervované tanky [Abrams v norských jeskyních](#).)

Avšak pravidla MAP předpokládají, že:

Od aspirantů se po přistoupení ke členství očekává, že

- (...) poskytnou síly a schopnosti pro kolektivní obranu a jiné Alianční mise
- (...) budou usilovat o standardizaci a interoperabilitu

Otázka základen

Je nutné důsledně rozlišovat mezi modalitou vojenských základen. Ty totiž mohou být:

1. výhradně domácí pro výhradní použití domácí armádou
2. výhradně domácí, ale schopny dočasně přijmout alianční jednotky (na cvičení či nasazení v misi)
3. základnou NATO – tzn. podle principů struktury sil předané pod velení, řízení a správu NATO
4. základnou permanentně sdílenou – tzn. na základě bilaterální úmluvy, nebo i jen „konzultace“ na půdě NATO, je zahraničním vojenským silám povoleno dlouhodobě užívat část základny, kterou jinak používá národní armáda, a mít na ní dlouhodobou/permanentní dislokaci vlastních vojsk
5. základnou cizí – tzn. na základě bilaterální úmluvy kompletně vybudovanou či předanou k použití nebo pod velení, řízení a správu, cizímu státu, např. USA

Klíčové je, že NATO si, i ohledně nových států, výslovně nevznáší žádné nároky na základny NATO. Studie rozšíření výslovně konstatuje a potvrzuje:

Aliance nemá žádný a priori požadavek na umístění aliančních vojsk na území nových členů.

Co ale NATO naopak požaduje je „eventuální“ kompatibilita se standardy NATO – aby členský stát byl *schopen* (avšak nikoli nutně *ochoten*!) přijmout dočasně síly NATO na svých základnách pro účely cvičení, mise NATO, či společné obrany dle Článku 5. To je požadavek na „adekvátní infrastrukturu“ z předchozí kapitoly.

V praxi je tento požadavek realizován programy NATO SIP

Tento program z aliančního rozpočtu financuje opravy, rozvoj a vylepšení vojenské infrastruktury s jedním hlavním cílem – aby celé NATO mohlo působit z takto modernizovaných základen. Máme personál i vybavení pro obsluhu standardizované alianční bojové techniky.

Tato interoperabilita má přitom dvě úrovně. Na základní úrovni předepisuje NATO technické standardy, tzv. [Standardizační Dohody STANAG](#), aby např. všechny bojové letouny měly navzájem kompatibilní zbraně, konektory, munici a systémy pro doplňování paliva. Každý bojový prostředek, který členský stát NATO zavede, by měl být na této

základní úrovni kompatibilní – aby mohl kdekoli ve kterémkoli členském státě NATO doplnit palivo a munici.

Pokročilejší podporu pro své národní stroje ale každý členský stát řeší samostatně v jednom balíku s bojovou technikou – například když v rámci NATO Air Policing členské státy posílají své stíhačky hlídat a chránit nebe nad Pobaltím, kromě Typhoonů, F-16, F-15 nebo Gripenů vždy přiletí i transportní letoun s mechaniky, údržbáři a potřebným materiálem. Ani Litva, která nemá vlastní letectvo a je odkázána na pomoc jiných členů NATO, nevymýšlí nápady jako permanentní základny pro 5 týmů mechaniků pro 5 druhů aliančních bojových letounů, které tam občas přiletí. Nebylo by to účelné ani racionální.

Shrnutí

Do NATO nemůže vstoupit kdokoli, a NATO jako takové je omezené svými vlastními smlouvami a nemůže vpustit za člena kohokoli, u koho by to bylo třeba i politicky žádoucí.

Nutnou podmínkou je dodržování mezinárodního práva a dohod OBSE, a mírové vyřešení jakýchkoli zahraničních při i domácích etnických či národnostních konfliktů.

NATO po nikom nevyžaduje ani aby u něj musely být základny – toho se výslovně zříká -, ani aby armáda členského státu musela podléhat NATO. Naopak umožňuje zachování naprosté a stoprocentní svrchovanosti nad národní armádou, kde alianční obrana je řešena pouze na bázi dohod mezi vojenskými strukturami kdo kam může a co tam smí dělat.

Požaduje ale, aby každý člen nějak přispěl kolektivní bezpečnosti NATO.

Pikantní je toto všechno v otázce Ukrajiny. NATO je vázáno svými vlastními smlouvami, že nemůže připustit Ukrajinu ke členství, dokud nebude ukončen vnitřní konflikt na Donbase (a na Krymu) stabilním mírem – a dokonce dokud nebudou nějak adresovány i iridentistické nároky! To se pochopitelně netýká nároků Ruska (to by do NATO nesměl nikdo, kdo je v ohrožení agresivním iridentismem sousedů), ale naopak zřeknutí se svých požadavků na vnější území na základě jazykového, národnostního či etnického klíče.

To vše na jedné straně jaksí invaliduje politickou rétoriku Fialovy vlády – ale na straně druhé demaskuje Putinovu argumentaci ve prospěch invaze údajnou hrozbou členství Ukrajiny v NATO a základen NATO jako extrémně nevěrohodnou, ba až trapnou záminku.

AUTOR: Jan Mrcasik

[ZDROJ](#)